

OSNOVNE DIHOTOMIJE STRUKTURALNE LINGVISTIKE I TUMAČENJE TERMINA "PRAZNINA" U *CARSTVU* ZNAKOVA ROLANDA BARTHESA

IVO FABIJANIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 003:801
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Primljeno: 2001-10-27
Received

Razmišljajući o osnovnim dihotomijama Ferdinanda de Saussurea kroz prizmu semiotike, odnosno razumijevanja realizacije znaka u određenoj kulturi, vidjet ćemo da se one mogu ravnopravno koristiti i primjenjivati na mnogim razinama u kojima se određena kultura ostvaruje. Znak ne mora nužno proizaći samo iz govorne komunikacije. Stvaranje znaka ne pozna granice samo unutar jednog segmenta ljudske djelatnosti. Takva sloboda kreiranja i razumijevanja znaka i u ostalim ljudskim djelatnostima (npr. arhitektura, glazba, slikarstvo itd.) navodi i na mogućnost komparacije znaka sa znakovima drugih kultura. Usporedbom znaka i njegova funkcioniranja u drugoj kulturi bavi se Roland Barthes u knjizi *Carstvo znakova*. No, da bi razumijevanje osebjnosti "istočnjačkog" znaka bilo potpuno, Barthes kreće od njegova nastanka. Taj se nastanak, prema Barthesu, ostvaruje u "praznini" koja mu dopušta da, neovisno o ičijem iskustvu, slobodno zamišlja i tumači promatrane znakove. Oslobođen takvog tereta Barthes može slobodno zamišljati i tumačiti znakove, odnosno - slobodan je imenovati/označavati znakove u takvu idealnom sustavu.

Početak 30-ih godina XX. stoljeća javlja se nov način proučavanja jezičnih činjenica. Za razliku od lingvista XIX. st. koji su istraživali jezik dijakronijski (proučavanje jezika u povijesnom aspektu) i smatrali da je jezik sredstvo izražavanja misli i osjećaja, strukturalisti - lingvisti dvadesetoga stoljeća - naglasak stavljaju na proučavanje jezika sinkronijski (proučavanje jezičnoga stanja u datom trenutku), ne zanemarujući povijesnu perspektivu, što znači da inzistiraju na važnosti proučavanja jezika sinkronijski i dijakronijski. Prvenstveno ih zanima struktura sustava i sistematizacija prikupljenog jezičnog materijala, kompleksnost

jezičnoga znaka, društvena funkcija jezika. Strukturalisti smatraju da je jezik sustav automatskih odgovora na određene podražaje, oblik ponašanja.

Ferdinand de Saussure (1857.-1913.) naglašava upravo činjenicu da se jezik mora promatrati kao živi fenomen što se suprotstavlja povijesnom proučavanju; da se treba istraživati govor, a ne samo pisani materijal (usp. u: D. Crystal 1985: 156). De Saussure navodi potrebu dubljeg analiziranja jezika kako bi se došlo do strukture jezika i ističe da je svaka rečenica niz znakova koji se svaki za sebe razlikuju, i svaki zasebno doprinosi ukupnom značenju. Taj zaključak dovodi de Saussurea do poimanja odnosa među znakovima, tj. načina na koji oni funkcioniraju u svakodnevnoj upotrebi. On ih naziva sintagmatskim i paradigmatiskim odnosima. Pod sintagmatskim odnosom podrazumijeva "ravnu" vezu između riječi u rečenici. Riječi u sintagmatskom odnosu pridonose značenju već samim tim što se nalaze u određenom redosljedju. Paradigmatiski odnos, s druge strane, sadrži znakove koji su prisutni u rečenici, u iskazu, u svojoj cjelokupnosti tog skupa. To znači da svaki znak ili riječ sintagmatskoga odnosa čini zasebnu grupu riječi iste vrste koje se, ovisno o potrebi, nadopunjuju, tj. izmjenjuju u paradigmatiskom odnosu. Ovisno o jeziku koji se proučava i njegovu sustavu, paradigmatiski i sintagmatski niz mogu se proizvoljno mijenjati/ nadopunjavati.

Prema M. Ivić, de Saussure govori o nedjeljivosti komponenata znaka: "Jezični znak je kompleksan. To je spoj glasovnog fenomena kojim se nešto označava - significant, sa značenjskim, tj. označenim - signifié" (M. Ivić 1990). "Označeno tumačimo kao značenje, kao vrijednost znaka, dok se zahvaljujući označitelju znak očituje (manifestira)". (K. Jančin; v. u: R. Barthes 1989: 154).

Leonard Bloomfield (1887-1949), američki lingvist strukturalizma, također piše o oblicima (riječima) koje pomoću svojih proizvoljnih konstrukcija čine skupinu slobodnih formi ("free forms") i povezuju ih u veće ("phrases"), tzv. sintaktičke konstrukcije. U ovom bi se slučaju Bloomfieldova teorija o strukturi rečenice mogla izjednačiti s paradigmatiskim i sintagmatskim odnosom/nizom Ferdinanda de Saussurea.

Svi oni slobodni oblici koji mogu imati i ostvariti određeni položaj unutar većega oblika - fraze ili rečenice - na taj način tvore skup takvih oblika koji sadrže ista svojstva. Bloomfield zaključuje da se na taj način uspostavljaju veliki skupovi riječi koji se onda nazivaju vrste riječi ("parts of speech"). Kako navodi Encyclopaedia Britannica: "Form classes are sets of forms (whether simple or complex, free or bound), any one of which may be substituted for any other in given construction or set of construction throughout the sentences of the language" (CD-ROM 1994-1998).

Sintagmatski i odnos bio konačan oblik rečenice, tj. njezin sintaktički dio koji je izabrao označitelj, a paradigmatiski odnos arbitrarni inventar označitelja, odnosno govornika.

Sveobuhvatnije proučavanje jezika koje su započeli prvi lingvisti strukturalizma u Europi i u Americi, uvelike je oplodilo razna polja u kasnijim istraživanjima strukture jezika i znaka. Jedan takav interdisciplinarni način proučavanja komunikacijske funkcije jezičnoga znaka razvija semiotika.

Prvi veliki semiotičar bio je upravo Ferdinand de Saussure. Svojom teorijom o proizvoljnosti (arbitrarnosti) sustava u kojem su elementi

prepoznatljiviji, tj. sadrže značenje tek ukoliko se mogu razlikovati od ostalih elemenata unutar sustava, nadahnuo je razvoj moderne semiotike. Činjenica o potrebi razlikovanja jednih elemenata od drugih upravo potvrđuje gore spomenutu teoriju o strukturi i organizaciji znaka¹ unutar rečenice. Teorija koju je razvio de Saussure o proučavanju jezika, tj. jezičnih jedinica/znakova unutar određenoga jezika/sustava znakova i njegove funkcije unutar društva, dalje su razvijali semiotičari. Njihovo se zanimanje za ulogu znaka u komunikaciji proširilo i na druge oblike ljudske djelatnosti, npr. na estetiku, antropologiju, semantiku, razne vidove kulture, psihoanalizu itd.

De Saussureov koncept razlikovanja dviju nerazdvojivih komponenti znaka, označitelja i označenoga jest osnova od koje su semiotičari polazili u svojim istraživanjima. Između ostalog, de Saussureova dihotomija unutarnje i vanjske lingvistike čini se da nam dodatno olakšava shvaćanje razina proučavanja znaka, njegove strukture, uloge u prenošenju informacije, razumijevanje značenja i mogućnost primjene na ostale discipline². Jedan od najinventivnijih semiotičara bio je francuski književni kritičar Roland Gerard Barthes.

Postmodernistička tradicija objašnjenja teksta uvelike je bila obogaćena Barthesovom nomenklaturom pomoću koje je objasnio semiotička zbivanja unutar diskursa (v. u: www.eng.fju.edu.tw/Roland). *Le Degré zéro de l'écriture* (1953.) Rolanda Barthesa je njegov književni manifest u kojem je istraživao arbitarnost u jezičnim konstrukcijama. U svojim kasnijim djelima bavi se "mitologijom" u fenomenu popularne kulture (*Mythologies, Essais critiques, La Tour Eiffel*).

U knjizi *Carstvo znakova* Barthes istražuje njemu nepoznati sustav znakova. Zamišlja fiktivni narod što mu omogućava izmišljanje imena, tj. daju mu prigodu da se unutar već ustanovljenoga sustava ponaša kao nominator, dakle kao onaj koji daje imena. Autor zadaje sebi ulogu označitelja koji će označenom dati novo, svoje značenje: "Nepoznati jezik kojega duh i emotivno ozračje, jednom riječju čistu označivost, ipak mogu uhvatiti, oblikuje oko mene, kako se premještam s mjesta na mjesto, laganu vrtoglavicu, uvlači me u svoju artifičijalnu prazninu koja postoji samo za mene: živim u međuprostoru, oslobođen svakoga punog smisla" (R. Barthes 1989: 17-18). To može izgledati paradoksalno, budući da su označitelj i označeno u tom istom sustavu već proizveli znak koji u toj kulturi savršeno funkcionira. S druge strane, takva je mogućnost i logična, ako se prisjetimo situacije u kojoj se svatko od nas nađe kad boravi u zemlji koje jezik ne poznaje³.

¹ U *Rečniku književnih termina* (1985) N. Petković ovako definira znak: "Svaka čulima dostupna jedinica koja nekoga upućuje na nešto izvan sebe same ima funkciju z. Znak je, prema tome, posrednik preko koga se može dobiti obaveštenje o onome na šta se upućuje. Da bi dobila neophodna obaveštenje o okolini u kojoj se nalaze, živa se bića koriste z. i sistemima z." (889).

² "Соссюр проводит разграничение внутренней и внешней лингвистики. Внутренняя лингвистика-это область изучения всего того, что имеет отношение к системно-структурным характеристикам языка. Биешная лингвистика исследует многосторонние связи языка и его носителя - народа - в синхронии и диахронии" (Т. А. Амирова 1975: 542).

³ "Suštava masa nepoznatog jezika oblikuje slatku zaštitu, ona omata stranca zvučnim filmom koji u njegovim užima zaustavlja sva otuđenja materinjeg jezika" (R. Barthes 1989: 17).

R. Barthes ističe: "San: poznavati strani (čudni) jezik a ipak ga ne razumjeti: osjetiti u njemu razliku, a da ta razlika nikada ne bude povraćena kroz površinsku društvenost jezika, komunikaciju ili vulgarnost; poznavati, pozitivno izlomljene u novom jeziku, nemogućnosti onoga našeg" (isto: 11). Dakle, u situaciji kada se označitelj nađe unutar nekog novog znakovnog sustava, neke druge kulture, tada se i označeno, odnosno kôd koji iz tog proizlazi mora bitno razlikovati.

Kako bi izbjegao eventualne pogrešne interpretacije, taj prostor u kojem boravi naziva Japan i u njemu odabire izvjestan broj linija (grafička i lingvistička riječ)⁴ da bi organizirao sustav. Autor naglašava da je ravnodušan prema Istoku (kako bi se oslobodio bilo kakva dodatnog značenja znaka kojim ga može opteretiti zapadnjačko shvaćanje kôda) jer ne želi razmišljati o drugačijoj mudrosti, drugačijoj kulturi, urbanizmu i kuhinji, već želi istražiti "mogućnost razlike, mutacije, revolucije u području sustava simbola" (isto: 8). Polazeći od takva stava, on dolazi do zaključka da ga je Japan doveo do situacije pisma, "(...) praznine bez riječi. A upravo praznina bez riječi uspostavlja Pismo" (isto: 10).

U takvoj idealnoj situaciji po označitelja moguće je zamisliti i problem u kojem bi se našao R. Barthes. Naime, svatko od nas može i slobodan je označiti svaku stvar, svako biće i pojavu na ovome svijetu i dati mu drugačije značenje (što ne treba značiti da je označeno prihvaćeno kao kôd). No, da li i na koji način novi kôd zamišljenoga sustava znakova utječe na značenje postojećega kôda? Npr., razmišljajući o japanskoj/istočnjačkoj kulturi pripremanja hrane i samoga čina hranjenja, Barthes razlikuje tri funkcije štapića: 1. Štapić ima deiktičku funkciju, on pokazuje hranu što govori o postojanju kroz samu gestu izbora. 2. Štapić uštupa komadiće hrane 3. Štapić odvaja i rasteže, umjesto da reže i probada kao zapadnjački pribor za jelo (isto: 26-28). S druge strane, objašnjavajući ulogu vilice u našoj kulturi, Barthes govori da se njena uloga prije svega ostvaruje kroz nasilno probadanje, rezanje i sakaćenje.

Ako bismo zamislili de Saussureov sintagmatski i paradigmatički niz i primijenili ga pri razumijevanju Barthesova povezivanja kôdova u funkcioniranju značenja štapića, vjerojatno bismo došli do zaključka da se sintagmatski niz unutar sustava znakova koji istočnjaci daju u svojem dekodiranju funkcije i značenja štapića bitno razlikuje od Barthesova. To je prvenstveno zbog činjenice što su dva sustava znakova (Barthesov i istočnjački) u polazištu drugačiji. Kulture iz kojih su proizišli bitno se razlikuju. Kako u *Rečniku književnih termina* (1985.) N. Petković određuje znak, upravo je kultura u semiotici shvaćena kao "moćan generator za proizvodnju novih informacija" (889)⁵. Smatramo da je Barthes, ne želeći nametati samo svoje viđenje nastanka označenog, želio transkodirati, preslikati kôdove iz jedne u drugu kulturu. Ovdje moramo uzeti u obzir da znak u

⁴ To dvoje možemo primijeniti i kod shvaćanja kompleksnosti jezičnoga znaka gdje će lingvistička riječ biti ona zvukovna strana, a grafička njegova značenjska, tj. akustička slika i pojam.

⁵ Autor natuknice kaže: "Ipak, jedini je čovek u stanju ne samo da se koristi različitim vrstama znakova nego i da proizvodi u načelu neograničen broj novih znakova i novih znakovnih sistema. Na ovoj se moći čovekovoj zasniva i njegova kultura, koja pomoću znakovnih sistema obezbeđuje troje: međuljudsko komuniciranje, zapamćivanje informacija koje ljudska zajednica prikuplja u svome životnom iskazu, a isto tako i proizvodnju novih informacija" (N. Petković 1985: 889).

svom procesu realizacije prolazi i kroz fazu u kojoj se njegova semantika nužno zasniva i na iskustvu pošiljatelja i primatelja. Stoga je nemoguće govoriti o samo jednom značenju znaka⁶.

Stoga zaključujemo - budući da je svaka kultura u mogućnosti arbitrarno proizvoditi kôdove i pridavati im određena značenja - da je sustav znakova jedne kulture u potpunosti neovisan od druge kulture te da se značenja pošiljatelja i primatelja/označitelja i označenoga nužno moraju razlikovati. Čini se da ta neovisnost upravo proizlazi iz već spomenute praznine i ostvaruje se u njoj.

Različitosti u nastanku i razumijevanju zapadnjačkih i istočnjačkih kôdova naglašava se i potvrđuje u sljedećim poglavljima knjige *Carstvo znakova*.

U poglavlju *Centar grada, prazni centar* Barthes ponovno pokušava primijeniti sintagmatsku i paradigmatičku dihotomiju na razini rasporeda ulica i komutacije kroz centar grada (Tokio). Zapadnjački grad svojim rasporedom teži centralizaciji ili središtu koje se poimlje kao potpuni kôd. "Dalje, u skladu sa samim kretanjem zapadnjačke metafizike, za koju je svaki centar mjesto potpune istine, centar naših gradova je uvijek *pun*: upravo se tu, na označenom mjestu, sakupljaju i zgušnjavaju civilizacijske vrijednosti: duhovnost (sa crkvama), moć (s uredima), novac (s bankama), roba (s robnim kućama), riječ (s agorama: kavanama, šetalištima): ići u centar znači susresti društvenu 'istinu', to znači sudjelovati u veličanstvenoj punoći 'stvarnosti'" (R. Barthes 1989: 45-46). Uspoređujući takav grad s Tokijom, Barthes dolazi do paradoksa jer centar Tokija nije pun već naprotiv - prazan. Prazan je stoga što centar tog grada nije zanimljiv, nepoznat je, iako se oko centra svakodnevno kruži i kreće. U centru se nalazi careva rezidencija, što je već dovoljan simbol nedostižne moći. Carevu rezidenciju okružuje jarak ispunjen vodom, što ju ujedno čini i nedostupnom. Činjenicu oravi li car tamo ili ne nitko ne zna, pa je ona i stoga neprivlačna.

Ono što se u centru Tokija ostvaruje jest praznina, a ne punoća. Prema Barthesu, takva ideja postoji radi pružanja oslonca čitavom kretanju svojom središnjom prazninom. Oslonac kao mogućnost proizvoljnog označavanja i prepoznavanja osobnoga značenja.

Određeni imaginarni sintagmatski niz u strukturi razumijevanja grada i njegova centra na taj je način u prednosti i to upravo zbog te praznine koja, kao što je prije spomenuto, uspostavlja pismo. Simboli koji proizlaze iz zapadnjačkog shvaćanja centra grada nisu identični istočnjačkim. Simbole ćemo ovdje shvatiti kao skupove značenja unutar paradigmatičkog plana koji se u cjelini ostvaruje u sintagmatskom planu. Praznina se, naravno, komplementarno uspostavlja i na paradigmatičkom i sintagmatskom planu.

⁶ D. Škiljan objašnjava: "Ako značenje, u skladu s početnom hipotezom, smjestimo unutar relacije između znaka i njime označenog fenomena, smatrajući da se ono oblikuje u samom procesu preslikavanja i da se nužno prelama u prizmi iskustva i pošiljaoca i primaoca, sasvim je očito da u izgrađivanju tako zasnovane teorije značenja (ili - bolje rečeno - nekih temelja jedne moguće semiologije značenja) moramo početi od upotrebe znakova u čovjekovoj simboličkoj praksi. Naime, faktor individualnog, a kroza nj i kolektivnog, iskustva, za koji smatram da je bitan u konstruiranju značenja bilo kojeg znaka, u tom konstituiranju aktivno može sudjelovati samo u konkretnoj, dakle i materijaliziranoj upotrebi znakova, determiniranoj društvenim, pojedinačnim i povijesnim kontekstom u kojem se odvija" (1985: 70).

U poglavlju *Meduprostor*, termin praznina komplementira se terminom međuprostor. Naime, kuhar koji pripravlja tempuru (vrsta jela od ribe koje je navodno portugalskog podrijetla) nije tek kuhar, već umjetnik koji zajedno s konzumentom priprema jelo. Jelo se pripravlja pred gostom, pa je zaključak da ga jedino zajedno mogu stvoriti. Proizvod koji oni stvore više se nikada u potpunosti ne može ponoviti. Rečenicu koju jednom artikuliramo više nikada ne možemo u potpunosti istu ponoviti. Ono što se nalazi između interakcije kuhara i gosta jest taj međuprostor, odnosno praznina koja pomaže uspostavljanju kôda. I kuhar i gost zajedno su *significant*, a jelo koje kreiraju bit će njihov *signifié*⁷.

Zanimljivo je na koji način autor pripovijeda i objašnjava minijaturnost stvari u Japanu. To se ne odnosi na veličinu već na činjenicu što "svaki predmet, svaka gesta pa i ona najslobodnija, najpokretnija izgleda kao da je uokvirana" (R. Barthes 1989: 60). Za razliku od naših stvari koje su velike, prostrane, široke, istočnjačke su slične. Barthes tvrdi da takva minijaturnost ne proizlazi iz veličine, već iz želje za postizanjem preciznosti pomoću koje se stvari uokviruju, omeđuju. Shvatit ćemo takvo razjašnjenje kao ono koje daje Bloomfield kad govori o načinu na koji se jezične jedinice (riječi) slažu u veće i na kraju tvore rečenicu. Svaka je jezična jedinica u određenom jezičnom sustavu (jeziku) na neki način ovisna o drugoj da bi tvorila sintaktički i semantički zatvoreni/razumljivi cjelinu.

Drugim riječima, praznina, koju smo prije spominjali, nestaje kada se uspostavi sintagmatski odnos znakova, odnosno kada označitelj i označeno proizvedu znak/kôd. Minijaturnost stvari (Barthes spominje uredno poslagahe pakete) i djelatnost koja ih proizvodi zajedno čine označitelja, a njihova sveukupnost unutar prostora kojega omeđuju čini označeno. Spojem tih dviju komponenta znaka ujedno nastaje i nestaje praznina jer joj je značenje dala određena kultura (Japan) ili "čitač" znakova/označitelj (Barthes)⁸.

Sumirajući svoja razmišljanja o Japanu, Barthes kaže da je na svakom mjestu u toj zemlji nailazio na posebnu organizaciju u prostoru koja ga je posredno dovodila do shvaćanja nastanka njegova kôda, a na taj način do shvaćanja nastanka kôda te istočnjačke kulture: "(...) ja sam uvijek u najluksuznijoj prostoriji tog habitata: taj luksuz (koji je, napokon, i luksuz kioska, hodnika, ladanjskih dvoraca, kabineta slika, privatnih biblioteka) proizlazi iz toga što mjesto nema drugih granica do vlastiti sag živih utisaka, sjajnih znakova (cvijeća, prozora, lišća, slika, knjiga); veliki neprekinuti zid više ne definira prostor; njega definira upravo sama apstrakcija dijelića pogleda ('pogleda') koji me okružuju" (R. Barthes 1989: 149). Ta apstrakcija dijelića pogleda nije ništa drugo nego spoj označitelja i označenoga u nastajanju novoga znaka. U tom trenutku nastaje i ono što Barthes

⁷ "On iznosi na svjetlo dana ljestvicu primjena, recitira hranu ne kao dogotovljenu robu koja bi samo po savršenosti imala neku vrijednost (a to je slučaj s našim jelima), nego kao proizvod kojega smisao nije finalan, nego progresivan, koji se crpi, da tako kažem, kada je njegova proizvodnja završena: vi ste onaj koji jede, međutim on je taj koji je igrao, koji je pisao, koji je proizveo" (R. Barthes 1989: 39).

⁸ Roland Barthes ističe: "Napokon (i prije svega): čak ako ne gledamo na poznatu igru japanskih kutija poslagahe jedne u drugu do same praznine kao na simboličku, već i u najmanjem japanskom paketu možemo vidjeti semantičku meditaciju" (1989: 63).

naziva prazninom - "istančani bljesak kada se znak dokida prije nego li ikoje označeno ima vremena da se 'primi'" (isto 1989: 149).

Za razliku od zapadne kulture gdje je označivost čista u tom smislu jer je očita i "napadna", "tisućljetna tehnika dopušta pejzažu ili spektaklu da se dogodi⁹ u čistoj označivosti, nagloj i praznoj poput loma" (R. Barthes 1989: 149).

Razmišljajući o osnovnim dihotomijama Ferdinanda de Saussurea kroz prizmu semiotike, odnosno razumijevanja realizacije znaka u određenoj kulturi, vidjeli smo da se one mogu ravnopravno koristiti i primjenjivati na mnogim razinama u kojima se određena kultura ostvaruje. To se potvrđuje i objašnjenjima o semiologiji značenja koju daju semiotičari. Naime, znak kao konačni produkt semiologije komunikacije i semiologije značenja mora proizići iz lanca komunikacijskog procesa i značenjskog lanca da bi se kao takav ostvario (v. u: D. Škiljan 1985: 80-82). Ako s jedne strane imamo pošiljatelja poruke ili stvaratelja znaka unutar jedne kulture, onda s druge strane moramo imati primatelja poruke ili onoga koji će shvatiti znak. Takvo se objašnjenje može shvatiti kao razrada de Saussurovih dihotomija o označitelju i označenom; o *langue*, o *parole*; o paradigmatском, o sintagmatском odnosu. Na konkretnim primjerima koje smo preuzeli iz Barthesove knjige *Carstvo znakova* upravo se ostvaruju spomenute dihotomije: prisjetimo se razlikovanja uloge štapića i vilice u procesu hranjenja, ili način na koji se prigotovljava tempura.

Ono što nas je najviše privuklo u ovoj kratkoj analizi dijela tekstova knjige *Carstvo znakova* jest termin praznina.

Naime, ono što Barthes naziva prazninom na početku svoje knjige kada ne želi znati strano pismo jer bi mu to otežalo razumijevanje japanskoga kôda i praznina koju spominje u razmišljanjima o centru grada, nije ništa drugo nego značenjski sustav, iskustvo pošiljatelja i iskustvo primatelja o kojem govori Škiljan (v. u: 1985: 88; 82). "Značenje može za pošiljaoca ili za primaoca biti iskustveno povezano s kontekstom u kojem se javlja, a događa se da se ta veza, bilo iz kojeg razloga, i ne uspostavlja" (isto 1985: 89). Smatramo da Barthes upravo u tom kontekstu razmišlja o praznini značenja jer je jedino na taj način mogao izići iz eventualnih zadanih tumačenja kôdova.

Oslobođen takva tereta Barthes može, neovisno o ičijem iskustvu, slobodno zamišljati i tumačiti znakove, odnosno - slobodan je imenovati/označavati znakove u takvu idealnom sustavu.

PRIMARNA LITERATURA:

Barthes R., *Carstvo znakova*; August Cesarec; Zagreb; 1989.

SEKUNDARNA LITERATURA:

Амироба-Ольховников-Рождественскій, *Очерки по истории лингвистики*; Наука; Москва; 1975.

⁹ Tj. - označi.

- Bloomfield L., *Language*; Henry Coft and Co.; New York; 1956.
- Biti V., *Pojmovnik suvremene književne teorije*; Matica hrvatska; Zagreb; 1997.
- Crystal D., *Linguistics*; Penguin Books; St Ives plc; 1990.
- Encyclopaedia Britannica-CD-ROM, *Methods of synchronic linguistic analysis: Structural linguistics: Syntax*; 1994-1998.
- Petković N., "Znak". U: *Rečnik književnih termina*; Nolit; Beograd; 1985., 889-893.
- Ivić M., *Pravci u lingvistici; XX vek*; Beograd; 1990.
- Jančin K., "Indeks i tumačenje pojmova". U: *Carstvo znakova*; August Cesarec; Zagreb; 1989.
- Škiljan D., *U pozadini znaka: esej iz semiologije značenja*; Školska knjiga; Zagreb; 1985.
- www.eng.fju.edu.tw/RolandBarthesTheories

Ivo Fabjanić: The Basic Dichotomies of Structural Linguistics and the Explanation of the Term "Emptiness" in Ronald Barthes's Empire of Signs

S u m m a r y

Thinking about the basic dichotomies of Ferdinand de Saussure through the prism of semiotics, that is through the understanding of the realisation of a sign within a particular culture, we will see that these dichotomies can be used and applied in equal measure on many levels in which a specific culture embodies itself. The sign does not necessarily have to derive from a speech communication act. The creation of signs does not recognise the boundary of being restricted to only one segment of human activity. This freedom of creating and understanding signs in other human activities as well (for example, in architecture, music, painting and others) opens the possibility of comparing signs with those belonging to other cultures. Ronald Barthes in his book *The Empire of Signs* deals with the comparison of signs and their functioning in other cultures. However, in order to understand the specificity of the "Eastern" sign in its wholeness Barthes goes back to its origins. This origin, according to Barthes, is realised in "emptiness" which enables him, free of any experience, to freely think and explain the signs under observation. Free of this ballast Barthes is free to think and explain signs, that is, he is free to name/signify signs in such an ideal system.